

KORKEIN HALLINTO-OIKEUS**Välipäätös**

735/2024

22.3.2024

Vuosikirja

Dnro 3439/03.04.04.04.38/2022

Asia	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 267 artiklan mukainen ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle
Muutoksenhakija	A Oy
Muu asianosainen	Veronsaajien oikeudenvilvontayksikkö

Päätös, jota muutoksenhaku koskee

Keskusverolautakunta 25.10.2022 nro 47/2022

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja pyytää unionin tuomioistuimelta SEUT 267 artiklan nojalla ennakkoratkaisua yhteisestä arvonnisäverojärjestelmästä annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY tulkinnasta. Ennakkoratkaisun pyytäminen on tarpeen korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

Oikeudenkäynnin kohde ja merkitykselliset tosiseikat

(1) A Oy (jäljempänä myös yhtiö) on pyytänyt keskusverolautakunnalta ennakkoratkaisua yhtiön asiakkailtaan factoringista veloittamien palkkioiden arvonnisäverokohtelusta. Yhtiö on hakenut keskusverolautakunnan ennakkoratkaisupäätökseen muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siltä osin kuin keskusverolautakunta on katsonut yhtiön veloittamat palkkiot vastikkeeksi verosta vapautetusta rahoituspalveluna pidettävästä luoton myöntämisestä.

Ennakkoratkaisuhakemuksessa esitetyt merkitykselliset tosiseikat

(2) Ennakkoratkaisuhakemuksessa on esitetty seuraavanlainen kuvaus asiassa merkityksellisistä tosiseikoista. Korkeimman hallinto-oikeuden tehtävänä on ratkaista asia tämän kuvauksen perusteella.

(3) A Oy tarjoaa liiketoimintanaan rahoituspalveluja. Factoring muodostaa pääosan yhtiön liiketoiminnasta. Yhtiön omistaa konsernin operatiivinen emoyhtiö B AB, joka harjoittaa vastaavaa toimintaa luvanvaraisesti Ruotsissa.

(4) Yhtiön asiakkaat toimivat tyypillisesti toimialoilla, joilla saatavien kiertonopeus on hidasta. Asiakasyrityksen tarkoituksena factoringjärjestelyissä on saada laskusaataville odotettavissa oleva pääoma heti käyttöönsä eikä vasta laskujen maksuehdon mukaisen ajan kuluttua. Lisäksi yhtiön asiakasyritykset vapautuvat factoringin avulla laskujen perintään ja muistutuksiin liittyvistä toimenpiteistä. Factoringin kohteena olevat saatavat ovat yhtiön asiakasyritysten liiketoimintaan perustuvia riidattomia laskusaatavia.

Laskurahoitusmuotoinen factoring

(5) Panttausmuotoisessa factoringissa eli niin sanotussa laskurahoituksessa yhtiö rahoittaa asiakastaan myöntämällä tälle luottoa laskusaatavia vastaan tietyn kokonaislimiitin puitteissa. Limiitin enimmäismäärä perustuu yhtiön arvioon asiakkaan liiketoiminnan riskisyydestä. Yhtiöllä on oikeus valita ne saatavat, jotka se hyväksyy rahoituksen perusteeksi eli joita vastaan yhtiö myöntää asiakkaalle luottoa. Kun saatava on tullut hyväksytyksi luotonuksen piiriin, yhtiö suorittaa asiakkaalle sovitun luototusasteen mukaisen osuuden saatavan määrästä yhtiön palkkiolla vähennettynä. Luototusaste voi kattaa joko saatavien koko nimellisarvon tai olla jotain sen alle.

(6) Laskurahoituksessa asiakkaan laskusaatavat ovat yhtiön myöntämän rahoituksen vakuutena. Asiakas säilyy velkojana suhteessa laskusaatavien velallisiin eli laskuasiakkaisiin, ja luottotappioriski laskuasiakkaiden maksukyvyttömyydestä säilyy asiakkaalla.

(7) Asiakkaan laskuasiakkaille lähetetään yhtiölle pantattuja laskusaatavia koskeva siirtoilmoitus, jonka perusteella heidän tulee tehdä suoritus yhtiölle saatavan erääntyessä. Yhtiön asiakkaalleen myöntämä luotto pienenee sitä mukaa kuin yhtiö saa suorituksia laskuasiakkailta.

(8) Yhtiö vastaa sille pantattujen laskusaatavien maksuhuomautuksista ja vapaaehtoisesta perinnästä. Jos yhtiö ei saa suoritusta luoton perusteena olevalle laskusaatavalle tietyn ajan kuluessa eräpäivästä, tyypillisesti 18 päivän kuluessa, tai jos yhtiö olettaa, ettei saatavaa tulla suorittamaan, yhtiö voi poistaa saatavan luotonuksen perusteeksi hyväksytyjen saamisten määrästä. Rahoitussopimuksen mukaisesti asiakkaan on tehtävä tällainen poistetun laskusaatavan loppusummaa vastaava suoritus yhtiölle.

Kauppamuotoinen factoring

(9) Kauppamuotoisessa factoringissa yhtiö sitoutuu ostamaan asiakkaalta sen laskusaatavat. Yhtiön ja asiakkaan välillä sovitaan kokonaislimiitistä eli enimmäismäärästä, jolla yhtiö sitoutuu ostamaan saatavia asiakkaalta. Limiitin enimmäismäärä perustuu yhtiön arvioon asiakkaan liiketoiminnan riskisyydestä.

(10) Järjestelyssä asiakas ilmoittaa yhtiölle niiden vielä eräänymättömien laskusaatavien yksilöintitiedot, jotka se haluaa myydä yhtiölle. Yhtiöllä on oikeus valita ne saatavat, jotka se hyväksyy sille siirrettäväksi. Sen jälkeen, kun saatava on hyväksytty sopimuksen piiriin, yhtiö suorittaa asiakkaalle maksun yhtiölle siirtyneistä saatavista yhtiön ja asiakkaan välisen sopimuksen ehtojen mukaisesti joko laskusaatavan koko nimellisarvosta tai osasta laskun nimellisarvoa.

(11) Kauppamuotoisessa factoringissa yhtiölle siirtyy laskusaatavien omistusoikeus ja luottotappioriski laskusaatavien velallisten maksukyvyttömyydestä.

Factoringtoiminnan palkkiot

(12) Yhtiön ja asiakkaan välisessä sopimuksessa sovitaan yhtiön saamista palkkioista. Määrällisesti suurimmat palkkiot ovat rahoituskomissio ja perustamismaksu.

(13) *Rahoituskomissio* on yhtiön prosenttiperusteinen palkkio kustakin järjestelyn piiriin kuuluvasta laskusaatavasta. Komissio määräytyy laskusaatavien maksuehdon mukaan siten, että komissio on sitä suurempi mitä pidempi maksuehto rahoitettavassa laskusaatavassa on sovittu asiakkaan ja laskuasiakkaan välillä. Komission suuruuteen vaikuttaa myös asiakkaan ja laskuasiakkaiden luottoluokitus.

(14) Laskurahoitusmuotoisessa factoringissa esimerkiksi sadan prosentin luototusasteen järjestelyssä on voitu sopia yhtiön komissioksi yksi prosentti kustakin 30 päivän maksuehtoista saatavasta, jolloin yhtiö myöntää luottoa asiakkaalle kustakin sille pantatusta sadan euron nimellisarvoisesta saatavasta 99 euroa. Asiakas maksaa yhtiölle tällöin yhden euron rahoituskomission. Yhtiö saa lopun suorituksesta joko suoraan laskuasiakkaalta pantatun saatavan eräännyttyä tai viimekädessä asiakkaalta.

(15) Kauppamuotoisessa factoringissa yhtiön rahoituskomission määrä määräytyy samalla tavalla kuin laskurahoitusmuotoisessa factoringissa. Molemmissa järjestelyissä yhtiö saa komission ennakoon.

(16) *Perustamismaksu* on asiakkaan yhtiölle suorittama kiinteähintainen korvaus factoringjärjestelyn perustamisesta ja aloittamisesta johtuvasta työstä, johon kuuluvat muun muassa rahanpesulainsäädäntöön liittyvät velvollisuudet.

(17) Lisäksi yhtiö veloittaa muun muassa seuraavia palkkioita:

- *Limittimaksu* on prosenttiperusteinen palkkio yhtiön asiakkaalleen myöntämästä ja asiakkaan käytettävissä olevasta limiitistä. Limittimaksun suuruus määräytyy enimmäislimiitin perusteella. Kyse on yhtiön palkkiosta siitä, että se pitää limiittiä asiakkaan saatavilla.
- *Kuukausi- tai vuosimaksu* on korvausta järjestelyn jatkuvasta hallinnoinnista.
- *Laskujen käsittelymaksu* on kiinteä korvaus kustakin laskusaatavasta. Maksuilla katetaan yhtiölle saatavien siirrosta ja hallinnoinnista syntyviä kustannuksia.
- *Asiakasportaalin vuosimaksu* on palkkio asiakkaan käytettävissä olevista internetsivuista. Palvelun valinneet asiakkaat näkevät portaalin kautta rahoitetut tai ostetut laskut ja saavat muun muassa tilitysraporteja.
- *Perintäpalkkio* on laskujen perintään liittyvä palkkio, jonka yhtiö veloittaa pääasiassa laskujen velallisilta, mutta joissain tapauksissa omalta asiakkaaltaan.
- *Palkkio maksun nopeasta suorittamisesta* on korvausta siitä, että yhtiö tarjoaa asiakkaille mahdollisuutta saada varat käyttöönsä nopeammin kuin mikä yhtiön normaali maksukäytäntö on.
- *Luottoluokituspalkkio* on palkkio luottoluokitusten tekemisestä siinä vaiheessa, kun asiakkuus perustetaan. Tätä palkkiota peritään sekä asiakkaaseen että sen laskuasiakkaisiin eli velallisiin kohdistuvista luottoluokituspalveluksista.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu 25.10.2022 ajalle 25.10.2022–31.12.2023

(18) Keskusverolautakunta on antanut asiassa yhtiölle samansisältöisen ennakkoratkaisun laskurahoitus- ja kauppamuotoisen factoringin osalta. Keskusverolautakunta on lausunut, että yhtiön asiakkailtaan factoringista veloittamat palkkiot ovat arvonlisäverollisia siltä osin kuin ne ovat vastiketta laskusaatavien hallinnoinnista ja perintäpalvelusta. Keskusverolautakunnan mukaan yhtiön perimä rahoituskomissio, limittimaksu, palkkio nopeasta maksusta, luottoluokitusmaksu ja perustamismaksu osittain ovat vastiketta arvonlisäverottomasta rahoituspalvelusta.

(19) Keskusverolautakunta on päätöksessään todennut, että sen jälkeen, kun laskusaatavat on siirretty yhtiölle asiakkaalle myönnetyn luoton vakuutena tai yhtiö on ostanut laskusaatavat, laskujen mukainen suoritus voidaan maksaa pätevästi yksinomaan yhtiölle. Yhtiö siten hallinnoi laskusaatavia ja seuraa niille kertyviä suorituksia. Yhtiö voi myös suorittaa laskusaatavien perintään liittyviä tehtäviä. Sekä laskurahoitus- että kauppamuotoisessa factoringissa on tältä osin kysymys arvonlisäverollisesta palvelusta.

(20) Sen sijaan siltä osin kuin yhtiö tarjoaa asiakkailleen rahoitusta asiakaskohtaisen limiitin puitteissa sekä laskurahoitus- että kauppamuotoisessa factoringissa on kysymys luoton myöntämisestä koskevasta arvonlisäverosta vapautetusta rahoituspalvelusta. Rahoituskomissiota, limiittimaksua, palkkiota nopeasta maksusta ja luottoluokitusmaksua on pidettävä vastikkeena tämän rahoituspalvelun suorittamisesta.

(21) Perustamismaksu on korvaus laskusaatavaraohoitusta koskevan järjestelyn perustamiseen ja aloittamiseen liittyvien palvelujen suorittamisesta. Perustamismaksu on siten vastiketta sekä arvonlisäverollisen että arvonlisäverosta vapautetun palvelun suorittamisesta, jolloin se tulee jakaa arvonlisäverolliseen ja arvonlisäverottomaan osaan.

Kansallisen oikeudenkäynnin kohde

(22) *A Oy* on valituksessaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle vaatinut, että keskusverolautakunnan päätös kumotaan siltä osin kuin keskusverolautakunta on katsonut, että yhtiön laskurahoitus- ja kauppamuotoisesta factoringista veloittama rahoituskomissio, limiittimaksu, palkkio nopeasta maksusta, luottoluokitusmaksu ja perustamismaksu ovat kokonaan tai osittain arvonlisäverolain 41 §:n mukaisesta arvonlisäverosta vapautetusta rahoituspalvelusta veloittettua vastiketta. Uutena ennakkoratkaisuna on tältä osin lausuttava, että rahoituskomissio ja muut mainitut palkkiot ovat vastiketta saatavien perinnästä, laskusaatavien hallinnoinnista tai muusta arvonlisäverollisesta palvelusta.

(23) Perusteluinaan yhtiö on esittänyt, että laskurahoitusmuotoisen factoringin keskeinen sisältö on asiakkaiden avustaminen saatavien hallinnoinnissa ja maksunsaannin varmistaminen sekä saatavien perintä. Tästä järjestelystä veloittettavaa rahoituskomissiota ja muita mainittuja palkkioita on pidettävä kokonaisuudessaan vastikkeena arvonlisäverollisesta palvelusta. Jos tästä järjestelystä veloittettavia palkkioita on joiltakin osin pidettävä vastikkeena arvonlisäverosta vapautetusta rahoituspalvelusta, voidaan tällaiseksi katsoa ainoastaan limiittimaksu, koska vain se on prosenttiperusteinen palkkio asiakkaan käytettävissä olevasta limiitistä eli rahoituksesta, jonka asiakas voi saada halutessaan käyttöönsä.

(24) Kauppamuotoinen factoring ei yhtiön mukaan sisällä luotonantoa, koska yhtiö ostaa asiakkailtaan heidän laskusaatavansa eikä yhtiön ja asiakkaan välille synny velkasuhdetta. Palvelussa ei anneta pääomaa asiakkaan käyttöön. Palvelun sisältö huomioon ottaen palvelusta veloittettavaa rahoituskomissiota ja muita mainittuja palkkioita on kaikilta osin pidettävä arvonlisäverollisesta palvelusta perittynä vastikkeena.

(25) *Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö* on vastustanut valituksen hyväksymistä. Oikeudenvalvontayksikön mukaan laskurahoitusmuotoisessa factoringissa asiakas antaa yhtiölle panttioikeuden laskusaataviinsa. Rahoituskomissio ja limiittimaksu perustuvat siihen, että asiakkaalla on mahdollisuus saada luottoa yhtiöltä omia laskusaataviaan vastaan.

Laskurahoituksesta perittävä rahoituskomissio ja muut kysymyksessä olevat palkkiot ovat vastiketta luoton myöntämisestä.

(26) Oikeudenvilvontayksikön mukaan kauppamuotoisessa factoringissa yhtiö perii palkkion laskusaatavien ostamisesta. Tältä osin kysymys on verollisesta saamisten perimisestä. Sen sijaan rahoituskomissio ja muut kysymyksessä olevat palkkiot voidaan katsoa arvonnlisäverottomaksi vastikkeeksi suorituksen laajuutta tarkasteltaessa. Palkkiot ovat tältä osin vastiketta pääoman antamisesta asiakkaan käyttöön. Arvonnlisäverottomuutta puoltaa se, että kaikki mainitut palkkiot liittyvät rahan siirtoon yhtiöltä asiakkaalle. Näitä palveluja voidaan pitää erillisinä suoritteina saatavien ostoon nähden.

Kansallinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö

Arvonnlisäverolaki 1501/1993

(27) Yhteisestä arvonnlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY (jäljempänä arvonnlisäverodirektiivi) ja sitä aikaisemmin voimassa ollut jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta - yhteinen arvonnlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste - annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (jäljempänä myös kuudes direktiivi) on pantu Suomessa täytäntöön 1.6.1994 voimaan tulleella arvonnlisäverolailla 30.12.1993/1501 (jäljempänä AVL) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.¹

(28) AVL 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan arvonnlisäveroa suoritetaan valtiolle liiketoiminnan muodossa Suomessa tapahtuvasta tavaran tai palvelun myynnistä.

(29) AVL 18 §:n 2 momentin mukaan palvelun myynnillä tarkoitetaan palvelun suorittamista tai muuta luovuttamista vastiketta vastaan.

(30) AVL 41 §:n mukaan arvonnlisäveroa ei suoriteta rahoituspalvelun myynnistä.

(31) AVL 42 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rahoituspalveluna pidetään luotonantoa ja muuta rahoituksen järjestämistä.

(32) AVL 42 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan rahoituspalveluna pidetään luotonantajan harjoittamaa luoton hallintaa.

¹

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=arvonnlis%C3%A4vero&laiki>

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntö

(33) Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen *KHO 2013:129*² taustalla olleessa tapauksessa yhtiö harjoitti pääasiallisesti factoringtoimintaa. Yhtiö osti asiakkailtaan laskusaatavia ja kantoi luottotappioriskin velallisten laiminlyönnistä. Yhtiö peri factoringpalvelusta asiakkailtaan vastikkeena vuosimaksun mahdollisuudesta käyttää yhtiön palveluja, kiinteän laskukohtaisen hallinnointipalkkion sekä saatavien määrään perustuvan prosentuaalisen korvauksen. Kun otettiin huomioon arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY rahoituspalvelujen myyntiä ja saamisten perimistä koskevat säännökset ja niiden tulkintaa koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, korkein hallinto-oikeus piti yhtiön toimintaa verollisena saamisten perimisenä, johon ei sovellettu arvonlisäverolaissa ja arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua rahoituspalvelujen verovapautusta. Yhtiön tuli suorittaa arvonlisäveroa asiakkailtaan perimästä vuosimaksusta, hallinnointipalkkiosta ja prosentuaalisesta korvauksesta.

(34) Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen *KHO 2022:17*³ taustalla olleessa tapauksessa yhtiö harjoitti niin sanottua epäaitoa factoringtoimintaa, jossa yhtiön asiakas siirsi yhtiölle myyntisaamisensa ja yhtiö maksoi asiakkaalleen siirrettyä myyntisaamista vastaavan summan palvelusta perityllä vastikkeella vähennettynä. Myyntisaamiset toimivat yhtiön asiakkaalleen maksaman määrän vakuutena. Yhtiölle siirretyt laskut maksettiin yhtiön tilille ja yhtiö hoiti myös viivästyneiden saamisten huomauttamisen ja perinnän. Luottotappioriski säilyi yhtiön asiakkaalla, ja yhtiöllä oli oikeus periä saaminen asiakkaaltaan, jos siirrettyä myyntisaamista ei ollut maksettu sopimuksesta riippuen 14–30 päivän kuluessa saamisen eräänymisestä. Yhtiö peri asiakkaaltaan vastikkeena palvelusta saamisten määrään perustuvan prosentuaalisen korvauksen eli provision sekä mahdollisen laskukohtaisen hallinnointimaksun.

(35) Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään KHO 2022:17, että yhtiön asiakas sai yhtiön palvelun johdosta myyntisaamisensa määrään perustuvaa pääomaa käyttöönsä, vaikka sen oma asiakas ei ollut suorittanut vielä maksua. Yhtiön toiminta oli tältä osin luonteeltaan AVL 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua luotonantoa ja arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua luoton myöntämistä asiakkaalle. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että yhtiön myymää luotonantopalvelua ei voitu pitää saamisten perimistä koskevan palvelun liitännäisenä palveluna, eikä luotonantoa ja saamisten perintää sisältävää epäaitoa factoringpalvelua voitu käsitellä arvonlisäverotuksessa yhtenä jakamattomana taloudellisena suorituksena. Mainittujen palvelujen verokohtelu määräytyi erikseen ja itsenäisesti. Näin ollen yhtiön ei tullut suorittaa arvonlisäveroa asiakkaalta perimästään provisiosta siltä osin kuin se oli vastiketta luoton antamisesta.

² <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2013/201302530>

³ <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2022/202200313h>

Unionin oikeuden merkitykselliset oikeussäännökset ja oikeuskäytäntö

Arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY

(36) Arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan arvonlisävero on suoritettava verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta palvelujen suorituksesta.

(37) Arvonlisäverodirektiivin 9 artiklan 1 kohdan ensimmäisen kohdan mukaan 'verovelvollisella' tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti missä tahansa harjoittaa liiketoimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta. Edelleen toisen kohdan mukaan liiketoimintana pidetään kaikkea tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittamaa toimintaa, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai vastaava. Liiketoimintana pidetään erityisesti aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaantitarkoituksessa.

(38) Arvonlisäverodirektiivin 24 artiklan 1 kohdan mukaan "palvelujen suorituksella" tarkoitetaan liiketoimintaa, joka ei ole tavaroiden luovutus.

(39) Arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta luottojen myöntäminen ja välitys sekä luotonantajan harjoittama luottojen hallinta.

(40) Arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava arvonlisäverosta liiketoimet, mukaan lukien välitys, jotka koskevat talletus- ja käyttötilejä, maksuja, tilisiirtoja, saamisia, shekkejä ja muita siirrettäviä asiakirjoja, lukuun ottamatta saamisten perimistä.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Saamisten periminen, erityisesti aito factoring, ja saamisten ostaminen

(41) Unionin tuomioistuin on käsitellyt factoringtoiminnan arvonlisäverotusta asiassa C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring* (EU:C:2003:377). Mainitussa tuomiossa oli kysymys niin sanotusta aidosta factoringtoiminnasta, jossa yhtiölle siirtyi sen hankkimiin saamisiin liittyvä riski velallisten maksulaiminlyönneistä, ilman takautumisoikeutta asiakkaaltaan. Tuomiossa on lausuttu myös epäaidosta factoringtoiminnasta.

(42) Tuomion mukaan kuudetta direktiiviä 77/388/ETY on tulkittava siten, että toimija, joka ostaa saamisia ja kantaa riskin velallisten laiminlyönneistä ja joka laskuttaa vastikkeena asiakkailtaan palkkion, harjoittaa saman direktiivin 2 ja 4 artiklassa tarkoitettua taloudellista toimintaa. Lisäksi taloudellinen toiminta, jossa toimija ostaa saamisia ja kantaa riskin velallisten laiminlyönneistä ja laskuttaa vastikkeena asiakkailtaan palkkion, on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 alakohdan lopussa tarkoitettua

saamisten perimistä ja siihen ei näin ollen sovelleta tässä säännöksessä käyttöön otettua vapautusta.

(43) Tuomion 15 ja 17–18 kohdasta ilmenee, että yhtiön oli maksettava asiakkaalleen siltä hankkimiensa saamisten nimellisarvo. Maksusta vähennettiin nimellisarvosta laskettu kahden prosentin suuruinen factoring-palkkio ja yhden prosentin suuruinen delkredere-palkkio. Asiakas sitoutui lisäksi maksamaan yhtiölle korkoa. Delkredere-vastuu syntyi, jos velallisytykset eivät suorittaneet maksua 150 päivässä laskujensa eräpäivästä.

(44) Tuomion 49–50 ja 52 kohdan mukaan yhtiö suoritti asiakkaalle palvelun, joka muodostui ensisijaisesti siitä, että asiakas vapautetaan saamisen perimistoimista ja niiden maksamisen laiminlyöntiin liittyvästä riskistä. Factoring-palkkio ja delkredere-palkkio olivat tosiasiallinen vastike yhtiön harjoittamasta taloudellisesta toiminnasta eli sellaisten palvelujen suorittamisesta, joita se tarjosi asiakkaalle. Kyseessä olevan kaltainen aito factoringtoiminta kuului arvonlisäveron soveltamisalaan.

(45) Tuomion 75 kohdasta ilmenee, että poikkeuksia poikkeussäännökseen eli verovapauteen, on tulkittava laajasti. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 alakohdan lopussa sen englannin- ja ruotsinkielisissä versioissa mainittu factoring tarkoitti sekä aitoa factoringia että epäaitoa factoringia. Tuomion 77 kohdasta ilmenee, että saamisten perimisen käsitettä on tulkittava myös muissa kieliversioissa siten, että se sisältää kaikki factoringin muodot. Objektiiviselta luonteeltaan factoringin olennaisena päämääränä on kolmannen saamisten periminen ja kotiuttaminen. Factoringia on näin ollen pidettävä pelkkänä saamisten perimisen yleisemmän käsitteen muunnelmana siitä riippumatta, missä muodossa sitä harjoitetaan.

(46) Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 alakohdassa tarkoitettu käsite ”saamisten periminen” tarkoittaa rahoitukseen liittyviä liiketoimia, joiden tarkoituksena on maksunsaanti rahavelasta (C-175/09, *Axa UK* (EU:C:2010:646), 31 kohta ja edellä mainittu C-305/01, 78 kohta).

(47) Unionin tuomioistuimen asiassa C-93/10, *GFKL Financial Services* (EU:C:2011:700), antaman tuomion mukaan kuudennen direktiivin 77/388/ETY 2 artiklan 1 alakohtaa ja 4 artiklaa on tulkittava siten, että toimija, joka ostaa omalla riskillään maksamatta jääneitä saamisia niiden nimellisarvoa alempaan hintaan, ei suorita kyseisen 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua vastikkeellista palvelua eikä harjoita tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa taloudellista toimintaa, jos kyseisten saamisten nimellisarvon ja näiden saamisten kauppahinnan välinen erotus ilmentää kyseisten saamisten todellista taloudellista arvoa niiden luovutushetkellä.

(48) Unionin tuomioistuin viittasi tämän tuomion 21 ja 22 kohdassa asiassa *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring* antamaansa tuomioon todeten, että tuossa asiassa annetun tuomion taustalla olevan saamisten luovutustoimen yhteydessä luovutuksensaaja sitoutui suorittamaan factoringpalveluja luovuttajalle ja sai vastikkeeksi korvauksen eli factoring- ja delkrederepalkkion. Toisin kuin

asiassa MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring – asiassa GFKL Financial Services esitettyjen tosiseikkojen kuvauksen mukaan saamisten luovutuksensaaja ei sitä vastoin saanut mitään vastiketta luovuttajalta, joten tämän ei katsottu harjoittavan kuudennen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettua taloudellista toimintaa eikä suorittavan tämän direktiivin 2 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua palvelua.

Luoton myöntäminen

(49) Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vapautetut liiketoimet määritellään suoritettujen palvelujen luonteen eikä palvelujen suorittajan tai vastaanottajan avulla, joten kyseisten vapautusten soveltaminen ei riipu mainitut palvelut suorittavan yksikön asemasta (esimerkiksi C-801/19, *Franck*, EU:C:2020:1049, 34 kohta).

(50) Asiassa C-801/19, *Franck*, annetun tuomion 35 kohdan mukaan erityisesti edellä mainitussa säännöksessä olevaa käsitettä ”luottojen myöntäminen ja välitys” on tulkittava laajasti, joten sen soveltamisalaa ei voida rajoittaa koskemaan ainoastaan pankki- ja rahoituslaitosten myöntämiä lainoja ja luottoja. Tällaista tulkintaa tukee nimittäin arvonlisäverodirektiivillä käyttöön otetun yhteisen järjestelmän – jolla pyritään muun muassa varmistamaan verovelvollisten yhdenvertainen kohtelu – tavoite.

(51) Tuomion 36 kohdassa on todettu, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu luottojen myöntäminen muodostuu muun muassa pääoman käyttöön antamisesta korvausta vastaan. Tuomion 37 kohdan mukaan vaikka tällainen korvaus suoritetaan korkojen maksamisella, muita vastikkeen muotoja ei voida sulkea pois.

(52) Unionin tuomioistuin on todennut asiassa C-250/21, *O. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty reprezentowany przez O*, EU:C:2022:757, annetun tuomion 38 kohdassa siinä kyseessä olleen järjestelyn osallistujan osalta, että se, että osallistujalle aiheutuu mahdollisesti tappiota ja että se vastaa siten luottoriskistä, kuuluu olennaisena osana luoton myöntämiseen, eikä merkitystä ole sillä, aiheutuuko tämä riski siitä, että velalliset eivät maksa niitä saamia, joiden tuotot siirretään osallistujalle, tai siitä, että osallistujan välitön sopimuskumppani on maksukyvytön.

Moniosaiset suoritukset ja suoritusten jakamattomuus tai palvelujen erillisuus

(53) Unionin tuomioistuin on käsitellyt useassa tuomiossaan sitä, onko liiketoimeen sisältyviä osatekijöitä tai toimintoja pidettävä arvonlisäverodirektiiviä sovellettaessa yhtenä vai useampana suorituksena ja mikä vaikutus tällä on esimerkiksi myynnin verollisuuteen. Tällaisia tuomioita ovat olleet esimerkiksi C-44/11, *Deutsche Bank*, EU:C:2012:484, C-231/19,

Blackrock Investment Management (UK), EU:C:2020:513 ja *C-349/96, Card Protection Plan Ltd (CPP)*, EU:C:1999:93.

Ennakkoratkaisupyyntöjen tarve

(54) Korkein hallinto-oikeus pitää selvänä, että laskurahoitusmuotoista factoringia on pidettävä arvonlisäverodirektiivin soveltamisalaan kuuluvana vastikkeellisena palveluna. Korkein hallinto-oikeus pitää kuitenkin jossain määrin epäselvänä, miten arvonlisäverodirektiivin verosta vapautusta koskevia säännöksiä on tulkittava niiden eri palkkioiden yhteydessä, joita tällaisesta palvelusta veloitetaan.

(55) Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan erityisen tulkinnanvarainen on tässä asiassa kysymyksessä olevan kauppamuotoisen factoringin arvonlisäverokäsittely, kun otetaan huomioon arvonlisäverodirektiivin eri säännökset ja unionin tuomioistuimen niiden tulkintaa koskeva oikeuskäytäntö. Tulkinnanvaraisuus koskee erityisesti sitä, katsotaanko factoringtoiminnan harjoittajan, joka ostaa saatavia asiakkaaltaan, samalla myyvän asiakkaalle joiltakin osin direktiivin soveltamisalaan kuuluvia palveluja.

(56) Asiassa C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, annettu tuomio ja korkeimman hallinto-oikeuden aiemmin tapauksessa KHO 2013:129 omaksuma tulkinta viittaavat siihen, että yhtiön kauppamuotoisessa factoringissa veloittamien palkkioiden olisi katsottava kohdistuvan saamisten perimiseen ja olevan siten arvonlisäverollisia. Tulkinta on kuitenkin monella tavalla ongelmallinen.

(57) Asiassa C-93/10, *GFKL Financial Services*, annetun tuomion perusteella maksamatta jääneiden saamisten ostaminen omalla riskillä niiden nimellisarvoa alempaan hintaan ei ole arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 9 artiklan mukaista arvonlisäveron soveltamisalaan kuuluvaa vastikkeellisen palvelun suorittamista. Vaikka nyt esillä olevassa kauppamuotoisessa factoringissa ei ole kysymys maksamatta jääneistä vaan vastaisuudessa erääntyvistä saatavista, korkein hallinto-oikeus pitää epäselvänä, voidaanko tällä seikalla selittää erilaiset lopputulokset asioissa C-305/01 ja C-93/10. Sama koskee sitä muodollista seikkaa, onko osapuolten välillä sovittu erikseen tietyistä palkkiosta vai onko tämä otettu huomioon suoraan saatavien ostohinnassa.

(58) Yhtiön tässä asiassa veloittama rahoituskomissio on sitä suurempi mitä pidempi maksuehto rahoitettavassa laskusaatavassa on sovittu. On mahdollista katsoa, että molemmissa factoringin muodoissa kysymys on koron luonteisesta erästä, ja päätyä keskusverolautakunnan tavoin siihen, että rahoituskomissio on molemmissa factoringmuodoissa vastiketta rahoituspalvelusta. Vaihtoehtoisesti kauppamuotoisessa factoringissa on mahdollista katsoa, että rahoituskomissiossa ei ole arvonlisävero-oikeudellisesti lainkaan kysymys yhtiön asiakkaaltaan veloittamasta palkkiosta vaan oikaisuerästä, jolla

saatavan ostohinta saatetaan vastaamaan sen diskontattua nykyarvoa eli todellista taloudellista arvoa.

(59) Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että asiassa C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, factoringyhtiö veloitti asiakkaaltaan korkoa vielä sen jälkeen, kun se oli veloittanut asiakkaalta kiinteämääräiset palkkiot. Factoringyhtiön ja asiakkaan välillä vallitsi siis tämän jälkeenkin vastavuoroinen oikeussuhde. Nyt ratkaistavana olevassa tapauksessa kauppamuotoisessa factoringissa saatavan omistusoikeus luottotappioriskeineen siirtyy välittömästi asiakkaalta yhtiölle, eikä yhtiö enää tämän jälkeen veloita asiakkaalta korkoa tai muuta vastiketta. Yhtiön perintätoimet kohdistuvat tämän jälkeen sen omaan saatavaan.

(60) Korkein hallinto-oikeus toteaa myös, että nykyisen arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY missään kieliversiossa ei enää erikseen mainita factoringia saamisten perimisen rinnalla.

(61) Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan asiassa C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, ja C-175/09, *Axa UK*, on ollut rahoituspalveluihin liittyvien vapautusten osalta kysymys kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan ja erityisesti sen 3 alakohdan tulkinnasta. Tämä vastaa nykyisen arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan d alakohtaa. Tuomioissa ei sen sijaan ole tarkasteltu arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohtaa vastaavaa luottojen myöntämisen verovapautta koskevaa säännöstä.

(62) Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan on tulkinnanvaraista, koskeeko arvonlisäverollisena palveluna pidettävä saamisten periminen erityisesti myös factoringtoiminnan sitä osaa, jossa yhtiön saama vastike on korkoelementin luonteinen. Asiassa C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, ei ollut ratkaistavana päivittäisen velkatilanteen perusteella maksetun koron arvonlisäverollisuus.

(63) Tämän asian yhteydessä saadun selvityksen mukaan Suomen verotuskäytännössä factoringia on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä KHO 2013:129 huolimatta pidetty osaksi arvonlisäverollisena saamisten perimisenä ja osaksi verosta vapautettuna luoton myöntämisenä tai muuna rahoituksen järjestämisenä. Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu on ilmeisesti Suomessa noudatetun verotuskäytännön mukainen.

(64) Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään KHO 2022:17 todennut epäaidon factoringin osalta, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että factoringin yhteydessä tapahtuva luoton myöntäminen olisi osa arvonlisäverollista palvelua ja factoring-nimellä myytävä palvelu olisi kaikissa tapauksissa arvonlisäverollista. Se, onko kyse arvonlisäverollisesta palvelusta vai kokonaan tai osittain arvonlisäverosta vapautetusta rahoituspalvelusta, on ratkaistava tapauskohtaisesti toiminnan luonne huomioon ottaen.

(65) On mahdollista ajatella, että factoringpalvelussa on keskeisesti kyse osittain luotonannon kaltaisesta rahoittamisesta, joka ei liity niin läheisesti yhteen factoringtoimintaan mahdollisesti liittyvän verollisen saatavien hallinnointi- tai perintäpalvelun kanssa, että ne muodostaisivat yhden jakamattoman suorituksen. Tämä koskee erityisesti laskurahoitusta. Factoringtoiminnan arviointi kokonaan verolliseksi toiminnaksi asettaisi erilaiset rahoitus- ja luotonantotoiminnat myös erilaiseen asemaan arvonnlisäverotuksessa.

(66) Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan factoringtoiminnan arvonnlisäverokohtelu eri jäsenvaltioissa ei ole yhtenäistä. Verokohtelussa on ilmeisesti eroja esimerkiksi Suomen ja Ruotsin välillä.

(67) Yhtiö on korkeimmassa hallinto-oikeudessa riitauttanut keskusverolautakunnan näkemyksen siltä osin kuin keskusverolautakunta on katsonut, että asiakasyritykseltä veloitettava rahoituskomissio tai mitkään muutkaan palkkiot ovat vastiketta luoton myöntämistä koskevasta verosta vapautetusta rahoituspalvelusta. Yhtiön mukaan sekä laskurahoitus- että kauppamuotoinen factoring on kokonaisuudessaan arvonnlisäverollista saamisten hallinnointia ja perimistä.

(68) Arvonnlisäverolain 42 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella verosta vapautettuna rahoituspalveluna ei pidetä ainoastaan luotonantoa vaan myös muuta rahoituksen järjestämistä.

(69) Arvonnlisäverodirektiivin verosta vapautusta koskevassa säännöksessä ei mainita muuta rahoituksen järjestämistä. Näin ollen, mikäli direktiiviä on tulkittava niin, ettei verovapaus ulotu nyt kysymyksessä oleviin palkkioihin, kansallista lakia ei ole ehkä mahdollista tulkita kaikilta osin direktiivin mukaisesti. Tällöin voidaan joutua pohtimaan myös sitä, ovatko direktiivin asianomaiset säännökset niin selviä ja ehdottomia, että niille on annettava verovelvollisen vaatiessa välitön oikeusvaikutus.

(70) Koska vireillä olevan asian ratkaiseminen edellyttää arvonnlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan, 9 artiklan 1 kohdan sekä 135 artiklan 1 kohdan b ja d alakohdan tulkintaa, asiassa on tarpeen pyytää ennakkoratkaisu unionin tuomioistuimelta.

(71) Ennakkoratkaisupyyntö voidaan rajoittaa koskemaan rahoituskomissiota ja perustamismaksua. Kun unionin oikeuden oikea tulkinta niitä koskien on selvitetty, korkein hallinto-oikeus voi arvioida muista palkkioista esitettyä selvitystä tähän tulkintaan tukeutuen.

(72) A Oy:tä ja Veronsaajien oikeudenvallontayksikköä on kuultu ennakkoratkaisun pyytämistä unionin tuomioistuimelta.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Kun factoringtoimintaa harjoittava yhtiö ostaa asiakkaaltaan tulevaisuudessa erääntyviä laskusaatavia siten, että laskusaataviin kohdistuva luottotappioriski siirtyy asiakkaalta tälle yhtiölle (kauppamuotoinen factoring), niin

a) onko yhtiön veloittamaa prosenttiperusteista rahoituskomissiota kustakin järjestelyn piiriin kuuluvasta laskusaatavasta pidettävä saatavien ostoon liittyvän kauppahinnan oikaisueränä tai muuna arvonlisäverodirektiivin soveltamisalan ulkopuolisena eränä, vai

b) onko arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 9 artiklaa tulkittava siten, että yhtiö suorittaa asiakkaalleen kohdassa 1.a) tarkoitettua rahoituskomissiota vastaan arvonlisäverodirektiivin soveltamisalaan kuuluvan vastikkeellisen palvelun?

2. Onko kauppamuotoisen factoringin yhteydessä asiakkaalta veloittavaa kiinteähintaista perustamismaksua factoringjärjestelyn perustamisesta ja aloittamisesta pidettävä vastikkeena arvonlisäverodirektiivin soveltamisalaan kuuluvan palvelun myynnistä asiakkaalle?

3. Jos 1. tai 2. kohdassa tarkoitettua kauppamuotoiseen factoringiin sisältyvää veloitusta on pidettävä vastikkeena arvonlisäverodirektiivin soveltamisalaan kuuluvan palvelun suorittamisesta, niin

a) onko arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohtaa luottojen myöntämisestä tai 135 artiklan 1 kohdan d alakohtaa maksuja tai saamia koskevista liiketoimista tulkittava siten, että asiakkaalta veloittavaa rahoituskomissiota tai perustamismaksua on pidettävä vastikkeena verosta vapautetun palvelun myynnistä, vai

b) onko arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkittava siten, että kysymys on verollisena palveluna pidettävän saamisten perimisen tai muun verollisen palvelun vastikkeesta?

4. Kun factoringtoimintaa harjoittava yhtiö rahoittaa asiakastaan myöntämällä tälle luottoa siten, että asiakkaan laskusaatavat ovat yhtiön myöntämän rahoituksen vakuutena (laskurahoitusmuotoinen factoring), niin

a) onko arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan b alakohtaa luottojen myöntämisestä tai 135 artiklan 1 kohdan d alakohtaa maksuja tai saamia koskevista liiketoimista tulkittava siten, että asiakkaalta veloittavaa prosenttiperusteista rahoituskomissiota kustakin järjestelyn piiriin kuuluvasta laskusaatavasta ja kiinteähintaista perustamismaksua factoringjärjestelyn perustamisesta ja aloittamisesta ainakin osittain on pidettävä vastikkeena verosta vapautetun palvelun myynnistä, vai

b) onko arvonlisäverodirektiivin 135 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkittava siten, että kysymys on verollisena palveluna pidettävän saamisten perimisen tai muun verollisen palvelun vastikkeesta?

5. Jos kauppamuotoisen tai laskurahoitusmuotoisen factoringin yhteydessä veloitettava rahoituskomissiota tai perustamismaksua pidetään kokonaan 3. tai 4. kohdan perusteella vastikkeena verollisesta palvelusta, onko direktiiviin perustuva palvelun verollisuus niin selvä ja ehdoton, että tälle on annettava verovelvollisen vaatiessa välitön oikeusvaikutus, vaikka kansallisessa arvonlisäverolaissa verosta vapautus kattaa luotonannon lisäksi muun rahoituksen järjestämisen?

Saatuaan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun yllä oleviin kysymyksiin korkein hallinto-oikeus antaa lopullisen päätöksen asiassa.

Korkein hallinto-oikeus:

Hannele Ranta-Lassila
oikeusneuvos

Mikko Pikkujämsä
oikeusneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
oikeusneuvos

Anne Nenonen
oikeusneuvos

Tero Leskinen
oikeusneuvos

Marita Eeva
Asian esittelijä, esittelijäneuvos

Jakelu

Päätös	√ Unionin tuomioistuin, maksutta A Oy, maksutta Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö, maksutta
Jäljennös	Keskusverolautakunta Ulkoministeriö / EU-tuomioistuinasiat
Asiakirjat	Unionin tuomioistuin, jäljennökset asiakirjoista